

Fryslân kleurt zijn velden omstreden geel

Momenteel zie je veel geel-oranje kleurende akkers en weilanden wanneer je door Fryslân rijdt. Dit komt doordat boeren gebruikmaken van het omstreden middel glyfosaat (Roundup). Het is tijd dat Nederland stopt met dit omstreden middel.

Opinie

Hans van der Werf en Tessa Witlox

Reden voor gebruik is onder meer omdat glyfosaat – wat als merknaam bekendstaat als Roundup, dat door chemieconcern Bayer-Monsanto wordt verkocht – een krachtige onkruidbestrijder is die er voor zorgt dat groenbemesters (gewassen die koolstof en stikstof toevoegen aan de bodem) voor ze worden ondergewerkt, in het vroege voorjaar worden gedood. Ze kunnen zich dan niet uitzaaïen tussen het nieuw ingezaaide gras. Als het middel is ingewerkt, hoef je alleen nog maar het land te ploegen waarna het opnieuw inzaaien van gras kan beginnen.

Op diverse forums vinden echter felle discussies plaats van voor- en tegenstanders over het gebruik van glyfosaat en het geel kleuren van de velden. Er is op waarnemingen.nl zelfs sinds kort een meldpunt voor gele akkers. Ook bij ons komen er veel vragen binnen van verontruste burgers.

Waarom deze ophef en onrust? Glyfosaat staat de afgelopen jaren in een slecht daglicht. In de Verenigde Staten is onlangs een miljoenenclaim gedaan door een Amerikaan die beweert kanker te hebben geregend door het gebruik van glyfosaat. De jury heeft in deze rechtszaak, aangespannen tegen chemiegiganten Bayer en Monsanto een fikse schadevergoeding toegekend. Er is vastgesteld in deze zaak dat glyfosaat inderdaad de veroorzaker zou

zijn van de ziekte van de Amerikaan.

In de Europese Unie wordt al jaren gediscussieerd over het gebruik van glyfosaat. Europa heeft onlangs de vergunning voor gebruik van glyfosaat tijdelijk verlengd met vijf jaar. In de tussentijd moet een definitief oordeel geveld worden over de effecten van glyfosaat.

Niet alleen voor de mens kan het gebruik van glyfosaat mogelijk schadelijk zijn, ook voor insecten is het middel schadelijk, voor bijen bijvoorbeeld. In onderzoeken is aangetoond dat het de darmbacteriën van de bijen verstoort waardoor de bijen vergiftigd raken en doodgaan.

Speeltuinen

Nederland is tegen een verbod op glyfosaat, maar stelt dat de vergunning van het middel onmiddellijk moet worden ingetrokken als definitief wordt vastgesteld dat het kanker veroorzaakt. De overheid heeft het advies afgegeven het middel zo min mogelijk te gebruiken op openbare plekken en speeltuinen. Er wordt momenteel in Nederland vervolgonderzoek gedaan naar alle middelen die glyfosaat bevatten.

Kortom, er valt nogal wat te zeggen over het gebruik van glyfosaat in de landbouw. Het past ook niet (meer) in de visie die de landbouworganisaties hebben voor een gezonde teelt. In 2017 hebben een aantal landbouworganisaties, waaronder LTO Nederland, de ambitie *Plantgezondheid 2030: Gezonde teelt, gezonde toekomst*, gepresenteerd. In die ambitie zetten zij een stip op de horizon wat betreft plantgezondheid. Emissieloos en residuvrij telen

Een geelgespoten weiland bij Warns. Foto: Marcel van Kammen

zijn belangrijke ijkpunten. Het wordt dus tijd om snel over te stappen naar alternatieven. Welke zijn dat dan?

Een mogelijkheid is het gebruik van ecologisch verantwoorde middelen op de markt die glyfosaat zouden kunnen vervangen zoals pelargonzuur. Pelargonzuur is een organisch vetzuur van plantaardige oorsprong. De stof is van nature aanwezig in bijvoorbeeld geraniums en is geschikt voor het bestrijden van distels, paardenbloem, netels, kweekgras, breedbladige onkruiden, mos, algen, enzovoorts.

Pelargonzuur is een contactherbicide. Bij aanraking met het onkruid, zullen alle groene plantdelen gedood worden. Daarom moet je pelargonzuur enkel op het onkruid zelf sproeien, want het werkt niet in op de bodem. Daarom wordt het nog niet breed toegepast. Ook zijn er andere producten op komst zoals een suikermolecuul uit cyanobacteriën. Dit remt de groei van verschillende micro-organismen en planten, maar is onschadelijk voor mens en dier.

Er is te veel onduidelijkheid over de gevolgen van het middel. De burger begint daar steeds meer vragen over te stellen

De vraag is echter relevant in hoeverre deze middelen überhaupt nog nodig zijn als er meer volgens natuurlijke maatstaven wordt geteeld. Dat wil zeggen: meer gebruik maken van natuurlijke processen: niet tegen de natuur, maar met de natuur. Ofwel natuurinclusief. Het toepassen van kruidenrijk gras is een goede optie. Kruidenrijk gras

land is het inzaaien of doorzaaien van een percentage kruiden of klavers in het grasland. Behalve dat het eiwitrijk voor de koeien is, onderdrukt het groei van ongewenste plantensoorten en is het goed voor meer insecten en daar profiteren weidevogels weer van. Er is onder boeren steeds meer animo om hiervoor te kiezen.

Het wordt daarom tijd dat we in Nederland stoppen met het gebruik van glyfosaat. Dit geldt zowel voor de overheid, burger als voor de boer. Het middel is en blijft omstreden. Er is te veel onduidelijkheid over de gevolgen die dit middel met zich meebrengt. De burger begint daar steeds meer vragen over te stellen en begint zich te roeren.

Het is belangrijk om snel over te stappen op de alternatieven: mét de natuur en niet er tegenin. Dan kleuren de Friese velden weer mooi groen, zoals de natuur hoort te zijn.

Hans van der Werf en Tessa Witlox zijn respectievelijk directeur en medewerker van de Friese Milieu Federatie (FMF)

En het leefklimaat van de Hemelumers dan?

De gemeenteraad van Súdwest-Fryslân stemt vanavond over de uitbreiding van de varkenshouderij Hemelumer Hoeve. Laat onze leefomgeving niet de dupe worden.

Opinie

Tille Paanakker

In het raadsvoorstel staat dat het geldende bestemmingsplan moet worden gewijzigd om de uitbreiding mogelijk te maken. De wethouder vraagt tegenstemmers om een deugdelijke motivering en een kenbare belangenafweging. Laten we eens kijken naar de onderbouwing die de wethouder zelf aanvoert.

Allereerst noemt zij de noodzaak om te voldoen aan het Besluit huisvesting. Merkwaardig. Op 19 januari 2019 heeft de varkenshouder met de plaatsing van een luchtwasser op last onder dwangsom van het colle-

ge van burgemeester en wethouders immers voldaan aan dit besluit.

Vervolgens noemt zij verbetering van dierenwelzijn. Dit wordt nergens in het uitbreidingsplan concreet.

Dan: voldoen aan milieuwetgeving. Opnieuw geen deugdelijk argument: iedere ondernemer moet aan de wet voldoen, binnen de beperkingen die er zijn.

De laatstgenoemde reden is een 'minimaal aantal fokzeugen vereist voor een goede selectie'. Dit kan niet serieus geplaatst worden naast de argumenten van algemeen belang die pleiten tegen de uitbreiding: de gemeente is verantwoordelijk voor een goede leefomgeving van haar inwoners. Een megastal zo dichtbij een dorp brengt gezond-

heidsrisico's voor omwonenden met zich mee en beïnvloedt hun leefklimaat negatief.

De ondernemer stelt dat bij een enorme toename van het aantal dieren de schadelijke emissies zullen afnemen, onder meer door het plaatsen van luchtwassers. Het gemeentebestuur neemt dit klakkeloos over. Het negeert het feit dat in de praktijk drie van de vier luchtwassers niet goed blijken te werken.

Stelt u zich voor wat dit betekent. Met een luchtwasser die volgens de wet 45 procent stank reduceert wordt aangenomen dat deze slechts 55 procent van de geproduceerde stank uitstoot. Als deze luchtwasser het niet doet, zal de stank bijna twee keer zo veel zijn dan aangevraagd. Een flinke achteruitgang ten opzichte van de huidige situatie.

Deken van stank

Koppig volhouden dat het met de uitbreiding beter wordt voor de omgeving is geen kenbare belangenafweging, dat is domweg de werkelijkheid ontkennen. Ook bij de uitbreiding in 2005 werd aangeno-

De vraag rijst: hoe lang zullen 8700 varkens genoeg zijn om van te leven?

men dat er geen stankoverlast zou zijn. We weten nu dat deze aanname onjuist was. Regelmatig wordt ons dorp bedekt met een deken van stank.

De omstreden 50/50-regel van de Wet geurhinder en veehouderij maakt het veehouders mogelijk om de wettelijke stanknorm te overschrijden. Maar dit ontslaat het gemeentebestuur niet van zijn plicht om te beoordelen of dat in de gegeven situatie – op 350 m van een dorp – ook verantwoord is. Het antwoord hierop is: nee, dit getuigt niet van een goede ruimtelijke ordening.

Er zijn grote problemen in de intensieve varkenshouderij. Natuurlijk is dat moeilijk voor ondernemers die actief zijn in deze sector. Maar met deze uitbreiding zal er geen einde zal komen aan de problemen. De ondernemer stelt dat schaalvergroting een voorwaarde is voor het voortbestaan van zijn bedrijf. We moeten dus aannemen dat 5200 varkens niet genoeg zijn om van te leven. De vraag rijst: hoe lang zullen 8700 varkens genoeg zijn om van te leven? De concurrentie in Oost-Europa zit niet stil. Daar hebben ze geen last van de kostenpost die milieuwetgeving vormt.

In het raadsvoorstel is onder het kopje 'Risico's' tot slot te lezen dat de initiatiefnemer een schadeclaim indient als dit voorstel wordt afgewezen. Dit mag geen motief zijn voor een verkeerd besluit. Als er reden is voor een schadeclaim, dan is dat te wijten aan het falend optreden van het gemeentebestuur. Onze leefomgeving mag daarvan niet de dupe zijn.

Tille Paanakker woont in Hemelum